

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 27.11.2013
COM(2013) 824 final

2013/0409 (COD)

Ehdotus

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI

ensivaiheen oikeusavusta rikoksesta epäillyille tai syytetyille henkilöille, jotka ovat menettäneet vapautensa, sekä oikeusavusta eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä

{SWD(2013) 476 final}

{SWD(2013) 477 final}

{SWD(2013) 499 final}

PERUSTELUT

1. EHDOTUKSEN TAUSTA

1. Tässä ehdotuksessa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi pyritään määrittämään yhteiset vähimmäisvaatimukset, joita sovelletaan vapautensa menettäneiden epäiltyjen tai syytettyjen oikeuteen saada maksutonta oikeusapua rikosoikeudellisten menettelyjen ensivaiheessa, sekä eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä tehdyn neuvoston puitepäättöksen 2002/584/YOS mukaisen menettelyn kohteena olevien henkilöiden, jäljempänä 'etsityt henkilöt', oikeuteen saada oikeusapua menettelyjen ensivaiheessa ja myöhemmissä vaiheissa.
2. Tukholman ohjelmassa¹ painotetaan voimakkaasti yksilön oikeuksien vahvistamista rikosoikeudellisissa menettelyissä. Sen 2.4 kohdassa Eurooppa-neuvosto kehottaa komissiota tekemään ehdotuksia edeten vaiheittain epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamisessa ottamalla käyttöön oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskeviin oikeuksiin sovellettavat yhteiset vähimmäisvaatimukset. Tässä ehdotuksessa esitetyt toimenpiteet koskevat tiettyjä epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksia, joita olisi sekä jäsenvaltioiden että sidosryhmien mukaan vahvistettava EU:n tason toimilla. Näitä oikeuksia on syytä pitää kokonaispaketin osina.
3. Tähän mennessä on annettu kolme säädöstä: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä² hyväksyttiin lokakuussa 2010, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/13/EU tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä³ toukokuussa 2012 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/48/EU oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevista menettelyistä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin⁴ lokakuussa 2013. Yhdessä tämän aloitteen kanssa esitetään toimenpiteitä rikosoikeudellisissa menettelyissä haavoittuvassa asemassa olevien epäiltyjen ja syytettyjen suojelemiseksi sekä direktiiviehdotus eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä. Nämä kuuluvat oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevien oikeuksien peruseriaatteisiin.
4. Tämän ehdotuksen, samoin kuin jo annettujen säädösten, tavoitteena on parantaa epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksia. Näitä oikeuksia koskevat yhteiset vähimmäisvaatimukset parantaisivat eri jäsenvaltioiden oikeusviranomaisten keskinäistä luottamusta ja helpottaisivat siten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista. Tietynasteinen jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen yhteensopivuus on ratkaisevan tärkeää EU:n laajuisen oikeudellisen yhteistyön edistämisessä.

¹ EUVL C 115, 4.5.2010, s. 1.

² Direktiivi 2010/64/EU oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä, EUVL L 280, 26.10.2010, s. 1.

³ Direktiivi 2012/13/EU tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä, EUVL L 142, 1.6.2012, s. 1.

⁴ Direktiivi 2013/48/EU oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevista menettelyistä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin, EUVL L 294, 6.11.2013, s. 1.

5. Ehdotus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT-sopimus', 82 artiklan 2 kohtaan: "Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla direktiiveillä säätää vähimmäissäännöistä sikäli kuin se on tarpeen tuomioiden ja oikeusviranomaisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen sekä poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön helpottamiseksi rajatylittävissä rikosasioissa. Näissä vähimmäissäännöissä otetaan huomioon jäsenvaltioiden oikeusperinteiden ja -järjestelmien erot.
- Vähimmäissäännöt koskevat seuraavia asioita:
- a) todisteiden vastavuoroinen hyväksyttävyys jäsenvaltioissa;
 - b) yksilön oikeudet rikosasioiden käsittelyssä;**
 - c) rikosten uhrien oikeudet;
 - d) [...]."
6. Tämä ehdotus liittyy läheisesti oikeudesta käyttää avustajaa annettuun direktiiviin 2013/48/EU. Ehdotuksen tavoitteena on edistää pidätettynä olevien epäiltyjen tai syytettyjen tosiasiallisia mahdollisuuksia käyttää avustajaa rikosoikeudellisten menettelyjen alkuvaiheessa ja varmistaa, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella pidätetyillä henkilöillä on mahdollisuus oikeusapuun, jotta heillä olisi mahdollisuus saada oikeusapua sekä pidätysmääräyksen antaneessa että täytäntöönpanojäsenvaltiossa (kaksinkertainen puolustautumisoikeus).
7. Komission esittämä toimenpidepaketti on tasapuolinen, sillä siinä otetaan huomioon jäsenvaltioiden oikeusperinteiden ja -järjestelmien erot, kuten SEUT-sopimuksen 82 artiklan 2 kohdassa määrätään, ja siinä pyritään syventämään keskinäistä luottamusta noudattaen samalla Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistettua toissijaisuusperiaatetta. Ehdotuksia on arvioitu huolellisesti sen ratkaisemiseksi, olisiko toimia toteutettava EU:n tasolla ja jos niin millä tasolla ja missä muodossa. Harkintaa on käytettävä erityisesti näinä julkisen talouden vakauttamisen aikoina, kun kustannusvaikutuksia on pohdittava tarkkaan.
8. Tässä direktiiviehdotuksessa käsiteltävien rikosoikeudellisiin menettelyihin liittyvien näkökohtien on todettu olevan erityisen tärkeitä oikeudesta avustajaan annetun direktiivin täydentämiseksi ja sen tehokkuuden varmistamiseksi sekä keskinäisen luottamuksen lujittamiseksi eri rikosoikeusjärjestelmien välillä.
9. Oikeus oikeusapuun rikosoikeudellisissa menettelyissä perustuu perusoikeuskirjan 47 artiklan kolmanteen kohtaan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 3 kohdan c alakohtaan. Se tunnustetaan myös kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 14 artiklan 3 kohdan d alakohdassa. Perusperiaatteet, joihin oikeusapujärjestelmän on perustuttava, esitetään Yhdistyneiden kansakuntien asiakirjassa Principles and Guidelines on Access to Legal Aid in Criminal Justice Systems (Oikeusavun saatavuutta rikosoikeusjärjestelmissä koskevat periaatteet ja suuntaviivat), jonka YK:n yleiskokous hyväksyi 20. joulukuuta 2012.
10. Rikoksesta epäilty tai syytetty on haavoittuvimmillaan ja tarvitsee oikeusapua ja oikeudellista neuvontaa eniten nimenomaan menettelyjen alkuvaiheessa, varsinkin

jos hänet on pidätetty. Siksi direktiivissä säädetään ”ensivaiheen oikeusavusta”, joka tuo merkittävää lisäarvoa rikosoikeusjärjestelmiin ja lisää luottamusta niiden välillä.⁵

11. Vaikka epäillyille ja syytetyille tarjotaan kaikissa jäsenvaltioissa mahdollisuutta saada oikeusapua, vaikuttaa siltä, että eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityillä henkilöillä ei kaikissa tapauksissa ole mahdollisuutta saada oikeusapua jäsenvaltioissa. Tämä vaikeuttaa oikeudesta avustajaan annetussa direktiivissä säädetyn oikeuden hyödyntämistä eli avustajan käyttämistä sekä pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa että täytäntöönpanojäsenvaltiossa. Sitä paitsi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa mainitut oikeudet, joista yksi on oikeus oikeusapuun, eivät kata luovuttamismenettelyä. Keskinäisen luottamuksen lujittamiseksi, ja jotta oikeus kaksinkertaiseen puolustukseen toteutuisi eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä, direktiivissä edellytetään, että jäsenvaltiot antavat etsityille mahdollisuuden saada muutakin kuin ensivaiheen oikeusapua, koska heitä ei kaikissa tapauksissa pidätetä.
12. Samaan aikaan tämän ehdotuksen kanssa esitetään siihen liittyvä komission suositus rikoksesta epäiltyjen tai syytettyjen oikeudesta oikeusapuun rikosoikeudellisissa menettelyissä. Suosituksessa pyritään edistämään jonkinasteista lähentymistä oikeusavun myöntämisperusteiden arvioimisessa jäsenvaltioissa, ja kannustetaan jäsenvaltioita toteuttamaan toimenpiteitä, joilla tehostetaan oikeusapupalveluja ja niiden hallintoa ja parannetaan niiden laatua.
13. Tämä ehdotus edistää osaltaan yksilön oikeudellisia takeita myös Euroopan syyttäjänviraston menettelyissä. Äskettäin esitetyssä ehdotuksessa neuvoston asetukseksi⁶ täsmennetään, että epäillyllä on kaikkien EU:n lainsäädäntöön perustuvien oikeuksien lisäksi myös muita oikeuksia, jotka johtuvat suoraan Euroopan unionin perusoikeuskirjasta. Näitä oikeuksia on sovellettava sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Euroopan syyttäjänviraston perustamista koskevassa asetusehdotuksessa viitataan erikseen oikeuteen saada oikeusapua. Tässä ehdotuksessa puolestaan esitetään entistä tiukempien oikeusapua koskevien vaatimusten käyttöönottoa, mikä vahvistaisi osaltaan Euroopan syyttäjänviraston menettelyissä noudatettavia menettelytakeita.
14. Oikeudesta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, puolueettomaan tuomioistuimeen ja puolustukseen määrätään perusoikeuskirjan 47 ja 48 artiklassa sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa. Oikeus oikeusapuun, millä tarkoitetaan avustajan rikosoikeudellisissa menettelyissä antamaa apua, joka on saajalle kokonaan tai osittain maksutonta, mainitaan nimenomaisesti olennaisena osana oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja puolustautumisoikeutta. Perusoikeuskirjan 47 artiklan kolmannen kohdan mukaan maksutonta oikeusapua annetaan ”vähävaraisille, jos tällainen apu on tarpeen, jotta asianomainen voisi tehokkaasti käyttää oikeuttaan saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi”. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaan jokaisella rikoksesta syytetyllä on oikeus ”puolustautua henkilökohtaisesti tai itse valitsemansa oikeudenkäyntiavustajan välityksellä, ja jos hän ei pysty itse maksamaan saamastaan oikeusavusta, hänen on saatava se korvauksetta oikeudenmukaisuuden niin vaatiessa”. Oikeudelliseen edustuksen tosiasiallinen saatavuus onkin ratkaisevan

⁵ Puuttuminen asiaan varhaisessa vaiheessa voi myös vähentää tarvetta tutkintavankeuteen (vastaavanlaisten järjestelmien käyttöönotto on vähentänyt tutkintavankeuksia Ranskassa 30 prosenttia ja Belgiassa 20 prosenttia).

⁶ Ehdotus neuvoston asetukseksi Euroopan syyttäjänviraston perustamisesta, COM(2013) 534 final, 17.7.2013.

tärkeää sen varmistamiseksi, että kunnioitetaan perusoikeuskirjan 48 artiklan mukaista syyttömyysolettamaa ja oikeutta puolustukseen.

2. KUULEMISTEN JA VAIKUTUSTEN ARVIOINTIEN TULOKSET

15. Maaliskuussa 2009 järjestettiin kaksipäiväinen asiantuntijakokous prosessuaalisista oikeuksista, muun muassa oikeudesta oikeusapuun. Kaikkia asianomaisia jäsenvaltioita kuultiin 3. kesäkuuta 2013 järjestetyssä asiantuntijakokouksessa. Jäsenvaltiot olivat jo aikaisemmin (neuvoston kokouksessa kesäkuussa 2012) pyytäneet komissiota antamaan mahdollisimman pian lainsäädäntöehdotuksen oikeusavusta.⁷ Euroopan parlamentti järjesti 12. heinäkuuta 2012 suuntaa-antavan äänestyksen oikeutta avustajan käyttämiseen koskevasta direktiivistä ja kehotti komissiota laatimaan oikeusapua koskevan ehdotuksen.
16. Joulukuussa 2011 puheenjohtajavaltio Puola järjesti yhteistyössä Euroopan komission, Euroopan unionin asianajajaliittojen neuvoston (CCBE) ja eurooppaoikeuden akatemian (ERA) kanssa kaksipäiväisen konferenssin oikeusavusta rikosasioissa. Konferenssi tarjosi monien eri alojen asiantuntijoille – oikeusalan toimijat, tuomarit, syyttäjät, tutkijat, EU:n toimielinten edustajat, kansalaisjärjestöt, Eurooppa-neuvosto – tilaisuuden ajatusten ja kokemusten vaihtamiseen tulevan säädöksen mahdollisesta sisällöstä ja siihen liittyvistä ongelmista.
17. Sidosryhmiä kuultiin useaan otteeseen. Komissio on ollut säännöllisesti yhteydessä lukuisiin kansalaisjärjestöihin ja muihin sidosryhmiin, ja useat kansalaisjärjestöt ovat esittäneet komissiolle näkemyksensä tulevasta toimenpiteistä.⁸
18. Vaikutusten arviointia varten tehdyn selvityksen yhteydessä pidettiin tiiviisti yhteyttä jäsenvaltioiden oikeusministeriöihin, etujärjestöihin, asianajajaliittoihin ja oikeusapulautakuntiin. Kaikkien jäsenvaltioiden asianajajaliittojen jäseniä sekä järjestöjen ja oikeusministeriöiden edustajia haastateltiin perinpohjaisesti. Useissa jäsenvaltioissa järjestettiin myös erilaisia teematapaamisia, joihin osallistui oikeusministeriöiden, asianajajaliittojen, tuomioistuinten, tutkimusyhteisön ja sidosryhmien edustajia. Lisäksi järjestettiin jäsenvaltioissa toimivien oikeusavun tarjoajien verkkokuuleminen.
19. Komissio on toteuttanut säädösehdotuksen perustaksi vaikutusten arvioinnin. Vaikutusten arviointia koskeva raportti on saatavana internet-osoitteessa <http://ec.europa.eu/governance>.

3. EHDOTUKSEN OIKEUDELLINEN SISÄLTÖ

1 artikla – Kohde

⁷ Vastauksena pyyntöön komissio antoi seuraavan lausuman: *"Il est de l'intention de la Commission de présenter, sur base d'une analyse approfondie des différents systèmes nationaux et de leur impact financier, une proposition d'instrument juridique concernant l'aide juridictionnelle dans le courant de 2013, conformément à la feuille de route visant à renforcer les droits procéduraux des suspects et des personnes poursuivies dans le cadre des procédures pénales."* (Komissio laatii yksityiskohtaisen analyysin erilaisista kansallisista järjestelmistä ja niiden taloudellisista vaikutuksista ja esittää sen perusteella epäiltyjen tai syytettyjen henkilöiden prosessuaalisten oikeuksien vahvistamiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä vahvistetun etenemissuunnitelman mukaisesti ehdotuksen oikeusapua koskevasta oikeusvälineestä vuoden 2013 kuluessa.)

⁸ Ks. esim. The practical operation of legal aid in the EU, *Fair Trials International*, heinäkuu 2012; Compliance of Legal Aid systems with the European Convention on Human Rights in seven jurisdictions covering Bulgaria, Czech Republic, England & Wales, Germany, Greece, Ireland and Lithuania, Justicia-verkoston raportti, huhtikuu 2013; ECBA Cornerstones on Legal Aid, toukokuu 2013; CCBE Recommendations on Legal Aid.

20. Direktiivin tavoitteena on varmistaa, että rikosoikeudellisissa menettelyissä vapautensa menettäneillä epäillyillä tai syytetyillä ja eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevilla henkilöillä on mahdollisuus saada oikeusapua. Näin helpotetaan oikeudesta avustajaan annettuun direktiiviin perustuvan oikeuden käyttämistä.

2 artikla – Soveltamisala

21. Tätä direktiiviä sovelletaan rikoksesta epäiltyihin tai syytettyihin henkilöihin, jotka ovat menettäneet vapautensa. Sitä sovelletaan vapaudenmenetyshetkestä eli ajankohdasta, jona henkilö on pidätetty tai otettu kiinni muulla tavalla. Lisäksi se kattaa virallisen syytteen nostamista ja pidätystä edeltävän vaiheen. Tämä vastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaista Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä.
22. Direktiiviä sovelletaan myös eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsittyihin henkilöihin. Tällöin direktiiviä sovelletaan pidätyshetkestä täytäntöönpanojäsenvaltiossa luovuttamishetkeen asti tai, jos etsittyä henkilöä ei luovuteta, kunnes luovuttamispäätös saa lainvoiman

3 artikla Määritelmät

23. 'Oikeusavulla' tarkoitetaan jäsenvaltion myöntämää rahoitusta ja apua, jolla varmistetaan, että oikeutta avustajaan voidaan tosiasiallisesti käyttää. Sen olisi katettava puolustuksen kulut, kuten avustajan käyttämisestä aiheutuvat kulut, sekä muut oikeudenkäyntikulut, kuten tuomioistuinmaksut.
24. Ensivaiheen oikeusavulla tarkoitetaan vapautensa menettäneelle henkilölle jo ennen oikeusapupäätöksen tekemistä annettavaa oikeusapua.

4 artikla – Mahdollisuus saada ensivaiheen oikeusapua

25. Koska epäilty tai syytetty on erityisen haavoittuvassa asemassa menettelyjen alkuvaiheessa, mahdollisuus käyttää avustajaa on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan turvata oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevat oikeudet, mukaan lukien oikeus olla todistamatta itseään vastaan.⁹ Syytetyille on Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan nojalla oltava mahdollisuus oikeusapuun pääsääntöisesti siitä hetkestä, jona hänet pidätetään tai pannaan tutkintavankeuteen, ja hänelle on tarvittaessa määrättävä avustaja viran puolesta.¹⁰
26. Epäillyllä tai syytetyllä on oikeutta avustajaan koskevan direktiivin nojalla muun muassa oikeus tavata avustaja viipymättä vapaudenmenetyksen jälkeen ja ennen kuulustelua. Jotta vapautensa menettänyt epäilty tai syytetty voisi tosiasiallisesti käyttää oikeuttaan avustajaan menettelyn alkuvaiheessa, hänen ei pitäisi joutua odottamaan avustajansa tapaamista niin kauan kuin oikeusapuhakemus on vireillä ja oikeusavun myöntämisperusteiden täyttymistä arvioidaan, koska tämä voi kestää pitkään. Sen vuoksi jäsenvaltioiden olisi huolehdittava siitä, että väliaikaista oikeusapua on saatavilla viipymättä vapaudenmenetyksen jälkeen ja ennen kuulustelun aloittamista.
27. Tätä varten jäsenvaltioiden olisi otettava käyttöön sellaiset menettelyt tai järjestelyt, kuten esimerkiksi asianajajapäivystys tai puolustusasianajajien hätäpalvelut, jotka mahdollistavat saapumisen poliisiasemalle tai säilöönottokeskukseen lyhyellä varoitusajalla. Näin oikeus ensivaiheen oikeusapuun ja avustajan käyttämiseen ilman

⁹ Saldus v. Turkki, EIT (suuri jaosto), tuomio 27.11.2008.

¹⁰ Dayanan v. Turkki, tuomio 13.10.2009, hakemus nro 7377/03. 13.10.2009, 30–32 kohta.

aiheetonta viivästystä vapaudenmenetyksen jälkeen ja ennen kuulustelua tulee toteuttamiskelpoiseksi.

28. Oikeus käyttää avustajaa tarkoittaa epäillyn tai syytetyn kannalta useita eri oikeuksia, joista säädetään oikeudesta käyttää avustajaa annetun direktiivin 2013/48/EU 3 artiklan 3 kohdassa. Näitä ovat oikeus tavata yksityisesti avustajaa ja pitää yhteyttä hänen kanssaan, oikeus siihen, että avustaja on läsnä ja osallistuu tosiasiallisesti epäillyn tai syytetyn kuulusteluun, ja oikeus siihen, että avustaja on läsnä erilaisten todisteiden keräämistoimien yhteydessä. Jäsenvaltiot voivat toteuttaa käytännön järjestelyjä, jotka koskevat esimerkiksi epäillyn tai syytetyn ja hänen avustajansa yhteydenpidon kestoa ja tiheyttä. Näin ollen oikeutta käyttää avustajaa on mahdollista rajoittaa joiltakin osin, kunhan tämä ei rajoita oikeuden olennaista tarkoitusta. Oikeus ensivaiheen oikeusapuun on myönnettävä siltä osin kuin on tarpeen, jotta voidaan varmistaa, että oikeus avustajaan toteutuu tosiasiallisesti, ja mahdollisten rajoitusten yhteydessä on varmistettava, ettei estetä epäiltyä tai syytettyä käyttämästä oikeuksiaan tehokkaasti.
29. Oikeuden ensivaiheen oikeusapuun tulisi olla voimassa siihen asti, kun toimivaltainen viranomainen on tehnyt lainvoimaisen päätöksen siitä, onko epäillyllä tai syytetyllä oikeus maksuttomaan oikeusapuun. Jos oikeusapuhakemus hylätään kokonaan tai osittain, oikeus ensivaiheen oikeusapuun lakkaa, kun hylkäyspäätös saa lainvoiman ja muutoksenhaku- tai uudelleentarkastelu-oikeus on käytetty. Jos oikeusapuhakemus hyväksytään, oikeus ensivaiheen oikeusapuun lakkaa, kun varsinaisen oikeusavun antaminen alkaa ja tarvittaessa kun avustaja on nimitetty. Tällaisissa tapauksissa jäsenvaltioiden olisi huolehdittava siitä, että väliin ei jää aikaa, jona epäillyllä tai syytetyllä ei ole edustusta.
30. Oikeus ensivaiheen oikeusapuun on myös eurooppalaista pidätysmääräystä koskevassa menettelyssä etsityillä henkilöillä, jotka menettävät vapautensa. Tällaisilla henkilöillä on oikeus tehokkaaseen ensivaiheen oikeusapuun siitä lähtien, kun he menettävät vapautensa täytäntöönpanojäsenvaltiossa ainakin siihen asti kun toimivaltainen viranomainen on käsitellyt heidän oikeusapuhakemuksensa, ja tarvittaessa kunnes oikeusavustaja on nimitetty.
31. Jäsenvaltiot voivat säätää kansallisessa lainsäädännössään, että ensivaiheen oikeusavun kustannukset voidaan periä myöhemmin takaisin epäillyltä, syytetyltä tai etsityltä henkilöltä, jos tällä ei oikeusapuhakemusta koskevan lopullisen päätöksen mukaan ole oikeutta maksuttomaan oikeusapuun jäsenvaltion oikeusapujärjestelmässä tai jos hänellä on oikeus ainoastaan osittaiseen korvaukseen saamastaan oikeusavusta.

5 artikla – Etsityn henkilön oikeus oikeusapuun

32. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen mukaisessa menettelyssä etsityillä henkilöillä on oikeus oikeusapuun täytäntöönpanojäsenvaltiossa siitä lähtien, kun hänet pidätetään pidätysmääräyksen nojalla siihen asti kun hänet luovutetaan tai, jos häntä ei luovuteta, siihen asti kun tätä koskeva päätös saa lainvoiman.
33. Jotta voidaan varmistaa, että oikeus nimetä avustaja pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa avustamaan täytäntöönpanojäsenvaltion avustajaa toteutuu direktiivin 2013/48/EU 10 artiklan mukaisesti, jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että etsityillä, joka käyttää tätä oikeuttaan, on oikeus saada oikeusapua pidätysmääräyksen

antaneessa jäsenvaltiossa pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä, jotka toteutetaan täytäntöönpanojäsenvaltiossa.

34. Oikeutta oikeusapuun pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa ja täytäntöönpanojäsenvaltiossa voidaan arvioida etsityn henkilön varojen perusteella sekä sen perusteella, edellyttääkö oikeuden toteutuminen oikeusavun myöntämistä, asianomaisessa jäsenvaltiossa sovellettavien myöntämisperusteiden mukaisesti.
35. Vapautensa menettäneellä etsityllä henkilöllä on kuitenkin joka tapauksessa oikeus ensivaiheen oikeusapuun täytäntöönpanojäsenvaltiossa tämän direktiivin 3 artiklan mukaisesti siihen asti kun hänen oikeuttaan oikeusapuun täytäntöönpanojäsenvaltiossa koskeva päätös saa lainvoiman.

6 artikla – Tietojen toimittaminen

36. Jotta voitaisiin seurata tämän direktiivin vaikuttavuutta ja tehokkuutta, jäsenvaltioiden olisi kerättävä luotettavia tietoja 3 artiklan mukaisen ensivaiheen oikeusapua koskevan oikeuden käyttämisestä sekä 4 artiklan mukaisen etsityn henkilön oikeusapua koskevan oikeuden käyttämisestä.

7 artikla – Suojan tason säilyttäminen

37. Artiklan tarkoituksena on varmistaa, että yhteisten vähimmäisvaatimusten asettaminen tämän direktiivin mukaisesti ei heikennä tietyissä jäsenvaltioissa sovellettavia tiukempia vaatimuksia eikä perusoikeuskirjassa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa määrättyjä vaatimuksia. Koska tässä direktiivissä säädetään vain vähimmäissäännöistä, jäsenvaltiot voivat asettaa tiukempia vaatimuksia.

8 artikla – Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

38. Tässä artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot panevat direktiivin täytäntöön [18 kuukauden kuluttua sen julkaisemisesta] ja toimittavat komissiolle viimeistään tuona päivänä säännökset, joilla direktiivi saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä.

9 artikla – Voimaantulo

39. Artiklassa säädetään, että direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

5. TOISSIJAISUUSPERIAATE

40. Jäsenvaltiot eivät yksinään voi saavuttaa ehdotuksen tavoitetta riittävässä määrin, koska vapautensa menettäneen epäillyn tai syytetyn oikeus ensivaiheen oikeusapuun vaihtelee huomattavasti jäsenvaltiosta toiseen. Koska ehdotuksen tavoitteena on edistää keskinäistä luottamusta, vain Euroopan unionin toimesta voidaan vahvistaa johdonmukaiset yhteiset vähimmäisvaatimukset, joita noudatetaan kaikkialla unionissa. Ehdotuksella lähennetään jäsenvaltioiden lainsäädäntöä, joka koskee ensivaiheen oikeusapua rikosoikeudellisissa menettelyissä ja oikeusapua eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä. Näin ollen ehdotus on toissijaisuusperiaatteen mukainen.

6. SUHTEELLISUUSPERIAATE

41. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on sen tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeen. Ehdotuksia on arvioitu huolellisesti sen ratkaisemiseksi, olisiko toimia toteutettava EU:n tasolla ja jos niin millä tasolla ja

missä muodossa. Direktiivissä käsitellään ainoastaan sellaisia rikosoikeudellisiin menettelyihin liittyviä näkökohtia, joiden on todettu olevan välttämättömiä oikeutta avustajaan koskevan direktiivin täydentämiseksi ja sen tehokkuuden varmistamiseksi sekä keskinäisen luottamuksen lujittamiseksi eri rikosoikeusjärjestelmien välillä. Komissio ei esitä direktiiviehdotuksessa myöntämisperusteita tai laatua koskevia, oikeudellisesti sitovia kriteerejä. Näitä näkökohtia käsitellään kuitenkin tätä ehdotusta täydentävässä komission suosituksessa.

7. TALOUSARVIOVAIKUTUKSET

Ehdotus ei vaikuta EU:n talousarvioon.

Ehdotus

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI

ensivaiheen oikeusavusta rikoksesta epäillyille tai syytetyille henkilöille, jotka ovat menettäneet vapautensa, sekä oikeusavusta eurooppalaista pidätysmääräystä koskevista menettelyistä

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 82 artiklan 2 kohdan b alakohdan,

ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sen jälkeen kun esitys lainsäätämisjärjestyksessä hyväksyttäväksi säädökseksi on toimitettu kansallisille parlamenteille,

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon,

ottavat huomioon alueiden komitean lausunnon,

noudattavat tavallista lainsäätämisjärjestystä,

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Tämän direktiivin tarkoituksena on varmistaa, että oikeus käyttää avustajaa toteutuu siten, että jäsenvaltiot antavat rikosoikeudellisten menettelyjen alkuvaiheessa oikeusapua henkilöille, jotka ovat menettäneet vapautensa, ja henkilöille, joita etsitään neuvoston puitepäättöksen 2002/584/YOS¹¹ mukaisissa luovuttamismenettelyissä, jäljempänä 'eurooppalaista pidätysmääräystä koskevat menettelyt'.
- (2) Koska tällä direktiivillä vahvistetaan vähimmäissäännöt epäiltyjen ja syytettyjen prosessuaalisten oikeuksien suojalle, sen odotetaan lujittavan jäsenvaltioiden luottamusta muiden jäsenvaltioiden rikosoikeudellisiin järjestelmiin ja siten helpottavan rikosasioissa annettujen päätösten vastavuoroista tunnustamista.
- (3) Tukholman ohjelmassa¹² painotetaan voimakkaasti yksilön oikeuksien vahvistamista rikosoikeudellisissa menettelyissä. Sen 2.4 kohdassa Eurooppa-neuvosto kehotti komissiota tekemään ehdotuksia edeten vaiheittain¹³ epäiltyjen tai syytettyjen oikeuksien vahvistamisessa.
- (4) Tähän mennessä on hyväksytty kolme prosessuaalisia oikeuksia rikosoikeudellisissa menettelyissä käsittelevää säädöstä, jotka ovat Euroopan parlamentin ja neuvoston

¹¹ Neuvoston puitepäättös 2002/584/YOS, tehty 13 päivänä kesäkuuta 2002, eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä, EYVL L 190, 18.7.2002, s. 1.

¹² EUVL C 115, 4.5.2010, s. 1.

¹³ EUVL C 295, 4.12.2009, s. 1.

direktiivi 2010/64/EU¹⁴, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/13/EU¹⁵ ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/48/EU¹⁶.

- (5) Maksuttoman oikeusavun olisi katettava rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille tai syytetyille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskeissa menettelyissä etsityille aiheutuvat puolustuksen kulut ja oikeudenkäyntikulut.
- (6) Avustajan käyttämistä koskevan oikeuden soveltamisalasta ja laajuudesta säädetään direktiivissä 2013/48/EU. Rikoksesta epäillyllä tai syytetyllä olisi oltava oikeus käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä siitä lähtien, kun toimivaltaiset viranomaiset ovat antaneet hänelle joko virallisella ilmoituksella tai muulla tavoin tiedon siitä, että häntä epäillään tai syytetään rikoksesta, ja riippumatta siitä, onko hän menettänyt vapautensa. Tätä oikeutta sovelletaan siihen asti kun kyseinen menettely on saatettu päätökseen, mikä tarkoittaa sen kysymyksen lopullista ratkaisemista, onko epäilty tai syytetty tehnyt rikoksen, sekä tarvittaessa tuomion antamista ja muutoksenhaun ratkaisemista.
- (7) Yksi oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin peruspiirteistä on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mukaan se, että jokaisella rikoksesta syytetyllä on oikeus tehokkaaseen puolustukseen asianajajan, tarvittaessa viran puolesta määrätyn, avulla. Rikosoikeudellisten menettelyjen oikeudenmukaisuus edellyttää, että epäillylle myönnetään oikeusapua siitä lähtien, kun hän menettää vapautensa.
- (8) Direktiivissä 2013/48/EU säädetään, että jos epäilty tai syytetty menettää vapautensa, jäsenvaltioiden olisi tehtävä tarvittavat järjestelyt sen varmistamiseksi, että hän kykenee tosiasiallisesti käyttämään oikeuttaan avustajaan, ellei hän ole luopunut tästä oikeudesta.
- (9) Jotta vapautensa menettänyt epäilty tai syytetty voisi tosiasiallisesti käyttää oikeuttaan avustajaan menettelyjen ensivaiheessa, hänen ei pitäisi joutua odottamaan avustajansa tapaamista sillä aikaa kun oikeusapuhakemus on vireillä ja oikeusavun myöntämisperusteiden täyttymistä arvioidaan. Sen vuoksi jäsenvaltioiden olisi huolehdittava siitä, että tehokasta ensivaiheen oikeusapua on saatavilla ilman aiheutonta viivästystä vapaudenmenetyksen jälkeen ja ennen kuulustelun aloittamista ja että sitä on saatavilla ainakin siihen asti kun toimivaltainen viranomainen on tehnyt oikeusapua koskevan päätöksen, ja jos päätös on kokonaan tai osittain hylkäävä, kunnes se on saanut lainvoiman tai, jos oikeusapuhakemus hyväksytään, kunnes toimivaltainen viranomainen on nimittänyt avustajan.
- (10) Jäsenvaltioiden olisi huolehdittava siitä, että ensivaiheen oikeusapua annetaan siinä määrin kuin on tarpeen ja ettei sitä rajoiteta siten, että epäilty tai syytetty ei voi tosiasiallisesti käyttää oikeuttaan avustajaan sillä tavoin kuin säädetään erityisesti direktiivin 2013/48/EU 3 artiklan 3 kohdassa.

¹⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU, annettu 20 päivänä lokakuuta 2010, oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä EUVL L 280, 26.10.2010, s. 1.

¹⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/13/EU, annettu 22 päivänä toukokuuta 2012, tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä, EUVL L 142, 1.6.2012, s. 1.

¹⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/48/EU, annettu 22 päivänä lokakuuta 2013, oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskeissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin, EUVL L 294, 6.11.2013, s. 1.

- (11) Eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevalla henkilöllä, joka on menettänyt vapautensa, olisi oltava vapaudenmenetyksestä lähtien oikeus ensivaiheen oikeusapuun täytäntöönpanojäsenvaltiossa ainakin siihen asti kun toimivaltainen viranomainen on tehnyt oikeusapua koskevan päätöksen, ja jos päätös on kokonaan tai osittain hylkäävä, kunnes se on saanut lainvoiman tai, jos oikeusapuhakemus hyväksytään, kunnes toimivaltainen viranomainen on nimittänyt avustajan.
- (12) Jäsenvaltioiden olisi voitava säätää, että epäillylle tai syytetylle vapaudenmenetyksen jälkeen myönnettävän ensivaiheen oikeusavun ja etsitylle henkilölle myönnettävän ensivaiheen oikeusavun kustannukset peritään takaisin asianomaiselta henkilöltä, jos hänen oikeuttaan oikeusapuun jälkeensä arvioitaessa todetaan, että hän ei täytä kansallisen lainsäädännön mukaisia oikeusavun myöntämisperusteita.
- (13) Sen varmistamiseksi, että etsityllä on tosiasiallinen mahdollisuus avustajan käyttämiseen täytäntöönpanojäsenvaltiossa, jäsenvaltioiden olisi huolehdittava siitä, että etsityllä on mahdollisuus saada oikeusapua siihen asti kun hänet luovutetaan tai, jos häntä ei luovuteta, siihen asti kun tätä koskeva päätös saa lainvoiman. Oikeutta oikeusapuun voidaan arvioida etsityn henkilön varojen perusteella sekä sen perusteella, edellyttääkö oikeuden toteutuminen oikeusavun myöntämistä, täytäntöönpanojäsenvaltiossa sovellettavien myöntämisperusteiden mukaisesti.
- (14) Sen varmistamiseksi, että etsitty voi tosiasiallisesti käyttää oikeuttaan nimetä avustaja pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa avustamaan täytäntöönpanojäsenvaltion avustajaa direktiivin 2013/48/EU mukaisesti, pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion olisi huolehdittava siitä, että etsityllä on oikeus saada oikeusapua täytäntöönpanojäsenvaltiossa toteutettavissa eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä. Oikeutta oikeusapuun voidaan arvioida etsityn varojen perusteella sekä sen perusteella, edellyttääkö oikeuden toteutuminen oikeusavun myöntämistä, täytäntöönpanojäsenvaltiossa sovellettavien myöntämisperusteiden mukaisesti.
- (15) Tämän direktiivin nojalla on vapautensa menettäneellä lapsella oikeus ensivaiheen oikeusapuun ja eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevalla lapsella oikeus oikeusapuun.
- (16) Jäsenvaltioiden olisi tätä direktiiviä täytäntöön pannessaan varmistettava, että perusoikeuskirjan 47 artiklan kolmannen kohdan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaista perusoikeutta oikeusapuun kunnioitetaan ja että henkilöt, jotka eivät pysty itse maksamaan oikeusavusta, saavat sitä maksutta oikeudenmukaisuuden niin vaatiessa.
- (17) Jäsenvaltioiden olisi kerättävä tietoja, joista käy ilmi, kuinka epäilty, syytetyt ja etsityt henkilöt ovat käyttäneet oikeuttaan oikeusapuun. Jäsenvaltioiden olisi kerättävä tietoja myös siitä, kuinka monessa tapauksessa ensivaiheen oikeusapua on annettu vapautensa menettäneille epäillyille, syytetyille ja etsityille henkilöille, ja kuinka monessa tapauksessa oikeutta ensivaiheen oikeusapuun ei ole käytetty. Näihin tietoihin olisi sisällyttävä eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä tehtyjen oikeusapuhakemusten lukumäärä jaoteltuna sen mukaan, onko jäsenvaltio antanut pidätysmääräyksen vai pannut sen täytäntöön, sekä niiden tapausten lukumäärä, joissa oikeusapuhakemus on hyväksytty. Lisäksi olisi kerättävä tietoja vapautensa menettäneille ja etsityille henkilöille myönnetyn ensivaiheen oikeusavun kustannuksista.

- (18) Tätä direktiiviä olisi sovellettava epäiltyihin ja syytettyihin heidän oikeusasemastaan, kansalaisuudestaan tai kansallisuudestaan riippumatta. Tässä direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuskirjassa ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä Euroopan yleissopimuksessa, jäljempänä 'Euroopan ihmisoikeussopimus', tunnustettuja perusoikeuksia ja periaatteita, joihin kuuluvat muun muassa kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kieltä, oikeus vapauteen ja turvallisuuteen, oikeus yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen, oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen, lapsen oikeudet, vammaisten sopeutuminen yhteiskuntaan, oikeus tehokkaihin oikeussuojakeinoihin ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, syyttömyysolettama ja oikeus puolustukseen. Direktiivi olisi pantava täytäntöön näiden oikeuksien ja periaatteiden mukaisesti.
- (19) Tässä direktiivissä säädetään vähimmäissäännöistä. Jäsenvaltiot voivat laajentaa direktiivissä säädettyjä oikeuksia korkeatasoisemman suojan tason tarjoamiseksi. Korkeatasoisempi suojaa ei saisi olla este oikeusviranomaisten päätösten vastavuoroiselle tunnustamiselle, jota näiden vähimmäissääntöjen on tarkoitus helpottaa. Suojan taso ei saisi milloinkaan alittaa perusoikeuskirjassa tai Euroopan ihmisoikeussopimuksessa määrättyjä vaatimuksia, sellaisina kuin niitä tulkitaan Euroopan unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä.
- (20) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän direktiivin tavoitetta, joka on vähimmäissääntöjen vahvistaminen rikoksesta epäiltyjen tai syytettyjen oikeudelle oikeusapuun rikosoikeudellisissa menettelyissä, vaan se voidaan toiminnan laajuuden vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla. Sen vuoksi unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeen.
- (21) [Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitettyssä, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehdyssä pöytäkirjassa N:o 21 olevan 3 artiklan mukaisesti nämä jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet haluavansa osallistua tämän direktiivin hyväksymiseen ja soveltamiseen] TAI [Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitettyssä, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehdyssä pöytäkirjassa N:o 21 olevan 1 ja 2 artiklan mukaisesti nämä jäsenvaltiot eivät osallistu tämän direktiivin hyväksymiseen, direktiivi ei sido näitä jäsenvaltioita eikä sitä sovelleta näihin jäsenvaltioihin, sanotun kuitenkaan rajoittamatta mainitun pöytäkirjan 4 artiklan soveltamista]¹⁷.
- (22) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitettyssä, Tanskan asemasta tehdyssä pöytäkirjassa N:o 22 olevan 1 ja 2 artiklan mukaisesti Tanska ei osallistu tämän direktiivin hyväksymiseen, direktiivi ei sido Tanskaa eikä sitä sovelleta Tanskaan,

¹⁷

Tämän kappaleen lopullinen sanamuoto riippuu siitä, minkä kannan Yhdistynyt kuningaskunta ja Irlanti omaksuvat pöytäkirjan N:o 21 määräysten mukaisesti.

OVAT HYVÄKSYNEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla

Kohde

1. Tässä direktiivissä vahvistetaan vähimmäissäännöt, jotka koskevat
 - a) rikosoikeudellisissa menettelyissä epäiltyjen tai syytettyjen henkilöiden, jotka ovat menettäneet vapautensa, oikeutta ensivaiheen oikeusapuun, ja
 - b) eurooppalaista pidätysmääräystä koskevien menettelyjen kohteena olevien etsittyjen henkilöiden oikeutta oikeusapuun.
2. Tämä direktiivi täydentää direktiiviä 2013/48/EU. Tämän direktiivin ei pidä tulkita rajoittavan direktiivissä 2013/48/EU säädettyjä oikeuksia.

2 artikla

Soveltamisala

Tätä direktiiviä sovelletaan

- a) rikosoikeudellisissa menettelyissä epäiltyihin tai syytettyihin, jotka ovat menettäneet vapautensa ja joilla on oikeus avustajaan direktiivin 2013/48/EU mukaisesti;
- b) etsittyihin henkilöihin.

3 artikla

Määritelmät

Tässä direktiivissä tarkoitetaan

- a) 'oikeusavulla' jäsenvaltion myöntämää rahoitusta ja apua, jolla varmistetaan, että oikeutta avustajaan voidaan käyttää,
- b) 'ensivaiheen oikeusavulla' vapautensa menettäneelle henkilölle jo ennen oikeusapupäätöksen tekemistä annettavaa oikeusapua,
- c) 'etsityllä henkilöllä' eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevaa henkilöä,
- d) 'avustajalla' henkilöä, joka on jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, mukaan lukien hyväksytyn elimen antaman akkreditoinnin perusteella, pätevä ja oikeutettu antamaan oikeudellista neuvontaa ja apua epäillyille ja syytetyille.

4 artikla

Ensivaiheen oikeusavun saatavuus

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että seuraavilla henkilöillä on halutessaan oikeus saada ensivaiheen oikeusapua:
 - a) rikosoikeudellisissa menettelyissä epäilty tai syytetty henkilöt, jotka ovat menettäneet vapautensa,
 - b) etsityt henkilöt, jotka ovat menettäneet vapautensa täytäntöönpanojäsenvaltiossa.
2. Ensivaiheen oikeusapua on myönnettävä ilman aiheutonta viivästystä vapaudenmenetyksen jälkeen ja joka tapauksessa ennen kuulusteluja.

3. Ensivaiheen oikeusapua on annettava siihen asti kun oikeusapua koskeva lopullinen päätös on tehty ja saanut lainvoiman tai, jos epäillylle tai syytetylle myönnetään oikeusapua, kunnes avustaja on nimitetty.
4. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että ensivaiheen oikeusapua annetaan siinä määrin kuin on tarpeen, jotta direktiivin 2013/48/EU mukaista oikeutta avustajaan voidaan tosiasiallisesti käyttää, erityisesti kun otetaan huomioon mainitun direktiivin 3 artiklan 3 kohta.
5. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että ensivaiheen oikeusapuun liittyvät kustannukset voidaan periä takaisin epäillyltä, syytetyltä tai etsityltä henkilöltä, joka ei täytä kansallisen lainsäädännön mukaisesti sovellettavia oikeusavun myöntämisperusteita.

5 artikla

Etsityn henkilön oikeus oikeusapuun

1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen mukaisessa menettelyssä etsityllä henkilöllä on oikeus oikeusapuun täytäntöönpanojäsenvaltiossa siitä lähtien, kun hänet pidätetään pidätysmääräyksen nojalla siihen asti kun hänet luovutetaan tai, jos häntä ei luovuteta, siihen asti kun tätä koskeva päätös saa lainvoiman.
2. Pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion on huolehdittava siitä, että etsityllä henkilöllä, joka käyttää direktiivin 2013/48/EU 10 artiklan mukaista oikeuttaan nimetä avustaja pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa avustamaan täytäntöönpanojäsenvaltion avustajaa, on oikeus saada oikeusapua pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä, jotka toteutetaan täytäntöönpanojäsenvaltiossa.
3. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua oikeutta oikeusapuun voidaan arvioida etsityn henkilön varojen perusteella sekä sen perusteella, edellyttääkö oikeuden toteutuminen oikeusavun myöntämistä, asianomaisessa jäsenvaltiossa sovellettavien myöntämisperusteiden mukaisesti.

6 artikla

Tietojen toimittaminen

1. Jäsenvaltioiden on kerättävä tietoja siitä, miten 4 ja 5 artiklassa tarkoitetut oikeudet ovat toteutuneet.
2. Jäsenvaltioiden on toimitettava nämä tiedot komissiolle viimeistään [36 kuukauden kuluttua tämän direktiivin julkaisemisesta] ja sen jälkeen kahden vuoden välein.

7 artikla

Suojan tason säilyttäminen

Tämän direktiivin säännösten ei pidä katsoa rajoittavan Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, Euroopan ihmisoikeussopimuksessa tai muissa asiaa koskevissa kansainvälisen oikeuden säännöksissä tai tätä direktiiviä korkeatasoisemman suojan tarjoavassa jäsenvaltion lainsäädännössä turvattuja oikeuksia tai menettelytakeita eikä poikkeavan niistä.

8 artikla

Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään [18 kuukauden kuluttua tämän direktiivin julkaisemisesta]. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä.
2. Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne julkaistaan virallisesti. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.
3. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä säännellyistä kysymyksistä antamansa kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle.

9 artikla

Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

10 artikla

Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu jäsenvaltioille perussopimusten mukaisesti.

Tehty Brysselissä

Euroopan parlamentin puolesta
Puhemies

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja